Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 30.

Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimetŭ.

INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşovŭ şi la următórele Birouri de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks* Nachfolger; *Anton Oppelik, J. Dannebcr*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.

Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.

Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. seu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVIII.

„Gazeta" iese în fiă-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un anŭ 12 fl., pe şése luni 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unu anŭ 40 franci, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
a administraţiune, piaţa mare, Târgulu Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unu anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unu esemplaru 5 cr. v. a. seu 15 banĭ. Atâtu abonamentele câtu şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 30. Braşovŭ, Joi, 9 (21) Februarie 1895.

Nouĕ concesiunĭ Maghiarilorŭ?

Braşovŭ, 8 Februarie v. 1895

E vorba în adevĕrŭ nicĭ de mai multŭ, nicĭ de mai puţinŭ, decâtŭ de nouĕ concesiunĭ, ce ar fi a se face Maghiarilorŭ din partea curţii dela Viena. Ca sĕ pótă realisa ministru-preşedinte Banffy fusiunea partidelorŭ dietale maghiare, ce stau pe basa pactului dela 1867, se cerŭ în adevĕrŭ nouĕ concesiunĭ privitóre la postulatele naţionale maghiare faţă cu armata.

Partida numită „naţională" a lui Apponyi are în programulŭ sĕu câte-va puncte de mare gravitate, la carĭ, cum asigură organele ei, nu póte renunţa şi fără de a cărorŭ resolvare favorabilă nu va consimţi la o eventuală fusiune.

Celŭ mai de căpeteniă este postulatulŭ privitorŭ la înfiinţarea unei academii militare maghiare pentru oficerii din armata comună.

In privinţa acésta se dice, că din partea maghiară s'ar fi aflatŭ acelŭ modŭ de soluţiune, ca academia „Ludovica", în care se crescŭ oficerĭ de honvedĭ, sĕ fiă mărită şi o anumită parte procentuală a oficerilorŭ din armata comună sĕ se ia în viitorŭ dintre elevii maghiarĭ eşiţĭ din acéstă academiă. Astfelŭ, se sperézá, s'ar face posibilŭ tinerilorŭ maghiarĭ crescuţĭ în spiritŭ naţionalŭ maghiarŭ, sĕ între în şirurile oficerilorŭ armatei comune în partea de dincóce a monarchiei.

Afară de acésta mai pretinde partida lui Apponyi deplină egalitate în folosirea emblemelorŭ şi a stégurilorŭ la consulatele comune şi la instituţiunĭ comune, lângă pajura austriacă sĕ se foloséscă în rangŭ egalŭ şi pajura Ungariei.

Mai au cei din „partida naţională" şi dorinţa, ca portepeurile la săbiile oficerilorŭ din armata comună în viitorŭ sĕ nu fiă numai negrugalbene, dér soluţiunea acestei cestiunĭ secundare Apponyi, dice-se, ar fi inclinatŭ sĕ-o amâne pentr'unŭ timpŭ mai îndepărtatŭ.

In aceste pretensiunĭ culminézá „aspiraţiunile naţionale", pe carĭ partida lui Apponyi tinde a-le realisa faţă cu armata. Va sĕ dică la fusiunea, ce este la ordinea dilei, se tractézá érăşĭ de nouĕ concesiunĭ, ce ar fi a se face Maghiarilorŭ în direcţiunea de a se întroduce dualismulŭ şi în armată.

Incă de când cu crisa din urmă se scie, că Monarchulŭ însuşĭ a părtinitŭ idea fusiunei partidelorŭ ce stau pe basa pactului dualistŭ. In consecenţă se susţine acuma, că Banffy n'ar fi întratŭ în tratărĭ de fusiune cu partida lui Apponyi şi a lui Szapary, decă nu ar fi avutŭ în privinţa acésta plenipotenţă din partea Majestăţii Sale.

„Magyarország", care a adusŭ mai întâiu scirea despre aceste tratărĭ, vré sĕ scie, că ministru-preşedinte Banffy ar fi lăsatŭ sĕ se compună prin consiliarulŭ ministerialŭ Beksics unŭ memorandŭ, în care se espune detailatŭ întru câtŭ potŭ fi realisabile postulatele partidei lui Apponyi fără alterarea basei dela 1867. Aceeaşĭ fóiă mai află, că contele Szapary ar fi plinŭ de speranţă, că tractările amintite vorŭ duce la unŭ bunŭ resultatŭ, căcĭ crede, că din partea curţii se vorŭ face acuma concesiunile de lipsă.

Va sĕ dică pentru ca sĕ se pótă consolida „raporturile dintre partidele dietale", se cerŭ nouĕ concesiunĭ în direcţia lărgirei pactului de dreptŭ publicŭ dela 1867. In adevĕrŭ, Ungurii ar face cea mai bună trébă cu fusiunea din cestiune, decă li-ar succede sĕ stórcă dela curte concesiunĭ şi numai pentru jumĕtate din postulatele „partidei naţionale" faţă cu armata.

Dér nu este numai curtea, care are sĕ hotărască în acéstă cestiune, ci aicĭ are unŭ cuvêntŭ decisivŭ, credemŭ, şi partea de dincolo a monarchiei şi este mare întrebare, decă representanţii Austriei se vorŭ învoi de-a sacrifica caracterulŭ unitarŭ alŭ armatei şi de a face o concesiune principiară de aşa mare gravitate maghiarismului şi nisuinţelorŭ sale de separaţiune în armată.

De ce nu arŭ puté pretinde cu acelaşĭ dreptŭ şi Croaţii, şi Cehii şi Polonii etc. ca sĕ se înfiinţeze academii militare pentru oficerii din armata comună cu limba lorŭ?

Este o întêmplare curiósă, că în pressa ungurescă se sulevézá cestiunea concesiunilorŭ nouĕ, ce ar fi a se face în armată nesaţiosului maghiarismŭ, tocmai în aceste momente, când în Austria tóte privirile suntŭ aţintite asupra catafalcului, pe care este aşedatŭ cadavrulŭ archiducelui Albrecht, care a fostŭ celŭ mai înfocatŭ apĕrătorŭ alŭ caracterului unitarŭ alŭ armatei şi celŭ mai mare contrarŭ alŭ nisuinţelorŭ îndreptate în contra limbei germane, ca limbă oficială a armatei comune.

Ni-se pare însĕ, că afacerea cu concesiunile nu se va resolva aşa de uşorŭ, cum pare a crede „Magyarország", care, deşi este diarŭ kossuthistŭ, s'ar bucura cu dreptŭ cuvêntŭ, decă prin fusiune s'ar face totdeodată unŭ pasŭ, prin care naţiunea maghiară s'ar apropia mai multŭ de ţînta ei finală.

Deja se lansézá de către o corespondenţă oficiósă scirea, că tratările preliminare ale guvernului cu bărbaţii conducĕtorĭ ai „partidei naţionale" ar fi rĕmasŭ fără de nicĭ unŭ resultatŭ, de-óre ce aceştia din urmă ar fi declaratŭ, că 'şĭ susţinŭ programulŭ în tótă integritatea, ér guvernulŭ n'ar fi înclinatŭ de-a primì postulatele „partidei naţionale" basate pe acestŭ programŭ.

Plenipotenţa lui Banffy privitóre la tratările pentru fusiune pare a fi déră, în ce privesce coróna, fórte mărginită. Şi într'adevĕrŭ, situaţiunea deplorabilă, în care se află de presentŭ partidele maghiare şi parlamentarismulŭ maghiarŭ, nu este nicĭdecum priinciósă planurilorŭ de a stórce nouĕ concesiunĭ dela curte cu privire la postulatele naţionale maghiare.

Fusiunea.

Amŭ împărtăşitŭ — după foile unguresci — că ministru-preşedinte Bánffy va începe pertractărĭ cu partida apponyistă. Din partea guvernului vor lua parte la pertractările despre fusiune: ministrul-preşedinte *Banffy* şi fostulŭ ministru de culte şi instrucţiune publică contele Albinŭ *Csáky*. Din partea partidei „naţionale" va participa la desbaterĭ contele *Apponyi şi Horánszky*. Dintre disidenţĭ vorŭ fi contele Iuliu *Szapáry* şi *Tibád Antal*. Pertractările nu se vorŭ ţiné în palatulŭ ministrului-preşedinte, ci într'una din localităţile parlamentului.

Contele *Szapáry* — dice „*Magyarország*" — sperézá fórte multŭ, că pertractările vorŭ duce la resultatŭ, de-órece *din partea curţiĭ se vorŭ face concesiunile, ce le cerŭ apponyiştiĭ, faţă cu armata*.

Discusiunea politică — dice numita fóiă — se va face mai alesŭ asupra *academiei militare*. E generală părerea, că în esenţă e totŭ una orĭ se va înfiinţa o nouă academiă militară, orí academia Ludovica se va pune în serviciulŭ armatei pentru a cresce pentru armata comună oficerĭ cu educaţiă maghiară. Aşa-déră, decă Ludovica se va transforma şi se va mări, ca în ea *sĕ se crescă unŭ numĕrŭ corespundĕtorŭ de oficerĭ pentru armata comună*, cum se crescŭ pentru honvedime, atuncĭ se satisface în deajunsŭ dorinţa, ca tinerii maghiarĭ sĕ între în legăturile armatei comune, *avêndŭ si crescere şi instrucţiă maghiară*.

Dreptŭ basă a pertractărilorŭ vorŭ servi nisce propositiunĭ ale ministrului-preşedinte Bánffy. „*Magyarország*" dice, că Bánffy a pregătitŭ unŭ memorandŭ împreună cu consilierulŭ ministerialŭ *Beksics*, în care e desvoltatŭ în detailŭ, întru câtŭ se potŭ realisa pretensiunile partidei apponyiste, fără de a-se vătĕma basa dela 67. Se susţine, că memoranduiu acesta l'a aşternutŭ Bánffy şi monarchului. Se dice chiar, că ministrulŭ Bánffy nu s'ar lăsa în pertractărĭ, decă n'ar fi primitŭ autorisaţiă dela Majestatea Sa.

De altă parte oficiósa „*Bud. Tud.*" dice, că fusiunea fórte cu greu se va puté realisa, de-órece guvernulŭ nu este aplecatŭ a satisface dorinţelorŭ partidei apponyiste privitorŭ la armată, ér şefii acestei partide au declaratŭ, că partida ţine strînsŭ la întregitarea principiilorŭ ei.

Matriculele de statŭ în strîmtóre.

Când s'a adusŭ legea pentru întroducerea matriculelorŭ civile, guvernulŭ şi partida sa contau la sprijinulŭ administraţiilorŭ comitatense, carĭ, în adevĕrŭ, mulţumită corteşirei fişpanilorŭ şi presiunei eserciate din partea acestora, se arătară fórte entusiasmate pentru nouĕle proiecte de reformă bisericéscă.

Acum însĕ, când legea e sĕ se pună în aplicare, entusiasmulŭ nu mai e ca în palmă. Scimŭ, că ministrulu de interne a însărcinatŭ administraţiunile comitatelorŭ cu facerea lucrărilorŭ pregătitóre pentru esecutarea legei matriculelorŭ de statŭ. Acestea se şi căsnescŭ de mai multŭ timpŭ se arangeze cercurile şi sĕ alégă persónele, carĭ sĕ pórte matriculele civile, dér în lucrarea acésta a lorŭ întîmpină greutăţĭ apróре imposibile de învinsŭ. Chiar comitatulŭ Pestei este celŭ dintâiu, care declară, că „guvernulŭ a aruncatŭ în sarcina administraţiunilorŭ comitatense o problemă imposibilă de resolvatŭ".

Acésta este pentru guvernŭ o decepţiune cu atâtŭ mai mare, find-că nu numai oposiţia, ci înşi-şĭ membrii guvernamentalĭ ai congregaţiunei comitatului Pesta, carĭ erau cei mai pronunţaţĭ sprijinitorĭ ai proiectelorŭ politice bisericescĭ, constată acum, că legea privitóre la matricule *e neesecutabilă*. Unulŭ dintre membrii fruntaşĭ guvernamentalĭ ai acestui comitatŭ declară, că va fi imposibilŭ de-a pune în praxă acéstă lege până la terminulŭ proiectatŭ. Protestă în contra tendinţei, de-a însărcina pe notarĭ cu purtarea matriculelorŭ civile, de-óre-ce nu este proiectatŭ de-a li-se da pentru acestŭ serviţiu nicĭ o remuneraţiune, ér „*în cinste nimenea nu doresce a purta funcţiunĭ*". Decă guvernulŭ vré sĕ-şĭ afle ómenĭ potriviţĭ pentru purtarea matriculelorŭ de statŭ, atuncĭ trebue sĕ îngrijéscă a-le da şi plata cuvenită; la nicĭ unŭ casŭ însĕ, la funcţionarii comitatensĭ guvernulŭ nu póte conta, căcĭ aceştia şi aşa suntŭ prea împovăraţĭ cu lucrările lorŭ.

Acestea s'au disŭ chiar din partea membrilorŭ guvernamentalĭ, fiindŭ secundaţĭ, se înţelege, şi din partea membrilorŭ oposiţionalĭ.

Decă însu-şĭ comitatulŭ Pestei se declară incapabilŭ de-a lua asupră-şĭ sarcina purtărei matriculelorŭ de statŭ, apoi ce vorŭ face óre celelalte comitate, carĭ suntŭ în împrejurărĭ multŭ mai grele? Preoţii purtau aceste matricule fără de-a pretinde vre-o remuneraţiă specială. Ce lipsă era dér, de-a lua matriculele din mâna preoţilorŭ şi a-le pune în mâna „patrioţilorŭ", carĭ fără de plată bună nu vorŭ sĕ facă nimicŭ, ér plăţĭ nu mai e de unde le da?..

Discursulŭ

advocatului Dr. Carolŭ Lurtz,

ţinută în adunarea dela 15 l. c. a alegĕtorilorŭ saşĭ din ţera Bârsei.

In adunarea alegĕtorilorŭ săsescĭ din ţéra Bârsei, ţinută Vinerĭ, în 15 l. c., advocatulŭ Dr. Carolŭ *Lurtz*, prim-representantulŭ Saşilorŭ aşa numiţĭ „*verdĭ*" (Saşii tinerĭ), ţinù unŭ discursŭ, pe care îlŭ publicămŭ aci în estrasŭ:

Nu potŭ sĕ votezŭ încredere deputaţilorŭ pentru atitudinea lorŭ în cestiunile bisericescĭ politice şi în timpulŭ crisei recente, deórece ea n'a adusŭ poporului săsescŭ nicĭ onóre, nicĭ avantagii. Pe noi „verdiĭ" ne-au suspiţionatŭ, că agitămŭ pentru interese personale; da, agitămŭ şi vomŭ agita totdéuna pentru causa adevĕrată săsescă, pentru-că suntemŭ bărbaţĭ liberĭ şi independenţĭ şi nu suntemŭ avisaţĭ la mandate de deputaţĭ. Nu potŭ aproba atitudinea comitetului cercului electoralŭ, şi mai alesŭ hotărîrea lui dela 19 Ianuarie 1895, dér cu tóte aceste, pentru clarificarea stărei politice, voiu porni din punctulŭ sĕu de vedere.

Minoritatea. care la timpulŭ sĕu votase contra hotărîrei comitetului cercului electoralŭ, fù stigmatisată din partea lui „*Pester Lloyd*" ca o agitaţiune periculósă statului. Eu însĕ trebue sĕ respingŭ o astfelŭ de suspiţionare, şi noi nu vomŭ lăsa sĕ fimŭ împiedecaţĭ în tendinţele nóstre naţionale prin astfelŭ de atacurĭ nemernice.

Deputatulŭ *Zay* caracterisà pe Banffy, ca pe unŭ omŭ de onóre, care îşĭ ţine vorba. Da, Banffy îşĭ va ţine vorba, dér nu cea dată deputaţilorŭ săsescĭ, 3 séu 4 la numĕrŭ, de numele cărorŭ póte abia îşĭ

aduce aminte, oi îşĭ va ţiné vorba dată în parlamentŭ înaintea întregii ţĕrĭ. Căcĭ numai după vorbirile-programŭ ale lui Banffy şi ale colegilorŭ sĕi se póte rĕspunde la cestiunea nefericită a garanţiilorŭ. *Noue nu ne trebue garanţiile lui Banfiy*, pe carĭ elŭ le oferă între patru ochĭ necontrolaţĭ óre-cărui deputatŭ. Deputatulŭ Zay ţine garanţiile lui Banffy ca îndestulitóre şi citéză din vorbirea-programŭ a aceluia numai părţĭ, carĭ sprijinescŭ punctulŭ sĕu de vedere, numindŭ părţile la carĭ se provócă contrarii, „clausule“ neînsemnate. Insĕ chiar aceste clausule suntŭ mai însemnate pentru noi.

Banffy a dĭsŭ, că nu-i convine sĕ se organiseze Saşii pe basă naţională, decĭ nouĕ astfelŭ nu ne-arŭ rĕmâné alta, decâtŭ sĕ ne validitămŭ în viéţa publică din Ungaria celŭ multŭ ca unŭ grupŭ de alegĕtorĭ liberalĭ, carĭ mergŭ prin focŭ şi prin apă cu orĭ-ce guvernŭ Şi Banffy e unŭ bărbatŭ de onóre, care îşĭ ţine vorba. Acésta e cea dintâiu garanţiă a lui.

Banffy ameninţă, că va cerceta, óre noi în adevĕrŭ amŭ formulatŭ programulŭ nostru poporalŭ pe basă naţională, şi că va lua în privinţa acésta *mĕsurile de lipsă*. Şi Banffy este unŭ bărbatŭ de onóre, care îşĭ ţine vorba. Acésta e a doua garanţiă a lui.

Aceste suntŭ succesele măreţe ale politicei nóstre oficiale săsescĭ. Décă va merge totŭ aşa, in fine cu aceste succese vomŭ politisa până la mórte.

Şi acum la *legea de naţionalitate*. Câtŭ de tristŭ ar fi, când noi amŭ preamări, ca unŭ succesŭ politicŭ, décă ni-se *garantéză o lege sancţionată de Majestatea Sa*. Şi cum garantéză Banffy acéstă lege? — *Intru câtŭ permite unitatea statului naţionalŭ maghiarŭ!* Adecă Banffy voiesce sĕ ne arunce nisce fărîmăturĭ de pe masa bogată a statului naţionalŭ maghiarŭ, după ce s'a săturatŭ molochulŭ şovinismului maghiarŭ, şi cu acésta noi sĕ ne săturămŭ. Ḑĕu, cu astfelŭ de garanţii vomŭ peri de fóme naţională. Şi Banffy e omŭ de onóre, care-şĭ ţine vorba.

Şi pe terenulŭ instrucţiunei ce ne garantéză ministrulŭ Wlassics? Elŭ ameninţă *şcólele nóstre, seminarulŭ nostru, voiesce sĕ caseze legea şcólelorŭ poporale* şi sĕ le dea inspectorilorŭ de şcóle în mână jurisdicţiunea. Incă multe garanţii de aceste, şi noi lăsămŭ sĕ ni-se „garanteze“ mórtea naţională. Insuşĭ „Sib. D. Tageblatt“ numesce renovările intenţionate de ministrulŭ de culte ca o declarare de resbelŭ către poporulŭ săsescŭ.

Decĭ pretindŭ eşirea deputaţilorŭ săsescĭ din partidulŭ guvernamentalŭ! Décă deputaţiĭ noştri vorŭ sta într'unŭ colţŭ alŭ camerei, vorŭ duce o politică curatŭ săséscă şi vorŭ lupta pentru interesele poporului săsescŭ, atuncĭ colţulŭ, în care vorŭ sta, va fi loculŭ celŭ mai frumosŭ şi mai curatŭ din camera deputaţilorŭ. Nu voimŭ sĕ fimŭ cetăţenĭ liberalĭ, séu opoşiţionalĭ, ci *voimŭ sĕ fimŭ Saşĭ*, şi ca atarĭ representaţĭ prin deputaţii noştri în cameră. Ce am câştigatŭ noi dela 1890 încóce? Nimica! Politica nóstră a fostŭ espusă tuturorŭ suspiţionărilor, viéţa nóstră noţianală a aţipit. In hatârulŭ „fidelităţii“ amŭ jertfitŭ totulŭ pentru partidulŭ liberalŭ, care niciĭ odată nu ne-a consideratŭ, ci celŭ multŭ ni-a aruncatŭ câte unŭ osŭ de rosŭ!

Afară de orĭ-ce partidŭ sĕ stea deputaţiĭ noştri; numai afară de orĭ ce partidŭ vorŭ sta nisuinţele lorŭ politice la înălţimea chiămărei. Sĕ nu se vorbéscă despre „solidaritate“. Solidaritatea nóstră se manifestă numai în *abandonarea bunurilorŭ nóstre naţionale;* în luptă n'amŭ fostŭ nicĭ odată solidarĭ.

Apelezŭ înc'odată la inima săséscă, liberă şi independentă de orĭ-ce presiune şi rogŭ sĕ fiă primită următórea propunere:

„Considerândŭ, că ministrulŭ *Bánffy* nu numai, că n'a datŭ garanţiile cerute de comitetulŭ cercului electoralŭ în şedinţa sa dela 19 Ianuarie, privitorŭ la recunóscerea programului poporalŭ săsescŭ din 1890, şi la respectarea legei naţionalităţilorŭ din 1868 ci că ministrulŭ-presidentŭ Bánffy, în vorbirile sale programŭ pronunţate în parlamentŭ pune la îndoélă poporului săsescŭ dreptulŭ de a se închega pe basa naţională, — precum este vorba în programulŭ săsescŭ, — că *tăgăduesce legalitatea organisării nóstre naţionale de adĭ;*

„Considerândŭ, că ministrulŭ-presidentŭ asigură respectarea legii despre naţionalităţĭ numai într'atâta, *întrucâtŭ o permitŭ recerinţele statului naţionalŭ-maghiarŭ*;

„Considerândŭ mai departe, că ministrulŭ cultelorŭ şi instrucţiunei publice, în vorbirea programŭ a sa, pune în perspectivă înovări, prin carĭ aşeḑăminte importante ale autonomiei nóstre bisericescĭ, dér mai alesŭ afacerile nóstre şcolare evang. săsescĭ suntŭ primejduite în celŭ mai mare gradŭ, chiar în rădĕcinile lorŭ;

„Considarândŭ în sfîrşitŭ, că prin trecerea administratiei în mânile statului, pusă în vedere de către ministrulŭ de interne, aşeḑăminte importante ale autonomiei nóstre comunale şi municipale suntŭ ameninţate, şi că astfelŭ îngrijirile trezite în poporulŭ săsescŭ prin aducerea aminte de trecutulŭ ministrului-presidentŭ aparŭ ca şi cu desĕvîrşire justificate, tocmai în urma declaraţiunilorŭ făcute de elŭ în şedinţa publică a dietei;

„Adunarea alegĕtorilorŭ saşĭ din Ţéra-Bârsei, ţinută în ḑiua de 15 Februarie 1895 decide, ca:

„Domnii deputaţĭ din cameră, representanţĭ ai Ţĕrii Bârsei, sĕ fiă prevocaţĭ a eşi din partidulŭ guvernamentalŭ“.

SCIRILE ḐILEI.

8 (20) Februarie.

Persecuţiunĭ. Din Blaşiu primimŭ scirea, că judele investigatorŭ din Alba-Iulia, *Oelberg*, se află acolo de mai multe ḑile. Causa este o investigaţiune în afacerea parochului *Ioanŭ P. Pĕcurariu* şi a învĕţătorului George Făgărăşanŭ din comuna învecinată Tür. Judele a citatŭ o mulţime de martorĭ în causa părintelui *Pĕcurariu*, care e învinuitŭ cu agitaţiune încă de pe timpulŭ procesului Memorandului, când d-sa a întêmpinatŭ, în frunte cu poporulŭ sĕu, pe membrii comitetului centralŭ din Sibiiu la gara din Blaşiu spre a-i saluta şi a-le dori isbândă. E unŭ secretŭ publicŭ aicĭ, că denunţătorulŭ părintelui *Pĕcurariu* şi a învĕţătorului *Făgărăşanŭ* este fisolgăbirĕulŭ Blaşiului. — Suntemŭ curioşĭ sĕ vedemŭ, ce sfîrşitŭ va avé şi acéstă comediă, ce se face în detrimentulŭ libertăţii individuale şi politice, sub era lui Bánffy.

—o—

O mărturisire sinceră. Fóia clericală „Fejérmegyei Napló“ publică unŭ articolŭ scrisŭ de contele Ferdinandŭ *Zichy*, în care acesta definesce atitudinea, ce trebue s'o aibă „partida poporală“ faţă de celelalte partide politice din ţéră. Intre altele, contele *Zichy*, şefulŭ acestui partidŭ, ḑice: *„Pe noi nu ne importă şi nu ne potŭ interesa nisuinţele naţionalităţilorŭ şi ideia modernă de naţionalitate. Noi nu putemŭ sĕ aşteptămŭ nicĭ unŭ bine dela acestea“*. — Zichy se póte lua de mână cu Bánffy, că totŭ de-o pănură suntŭ amêndoi.

—o—

Ligă sĕcuéscă. Foile de adĭ aducŭ scirea, că în Sepsi-St.-Georgiu s'a formatŭ o *ligă sĕcuéscă*, cu scopŭ de a promova interesele culturale şi economice ale Sĕcuilorŭ. Liga acésta va sta în legătură cu „Kulturegylet“-ulŭ şi „Kárpát-Egylet“-ulŭ din Clușiu.

—o—

Viscole şi întreruperĭ de comunicaţiă în România. Cetimŭ în „Timpulŭ“ de adĭ: Viscolulŭ continuă în tótă ţéra. Din causa acésta trenurile circula cu cea mai mare greutate şi unele chiar suntŭ înzăpădite. Aşa trenulŭ, care a plecatŭ erĭ de diminéţă la Călăraşĭ, se află înzăpăditŭ la gara Săruleştĭ; celŭ care trebuia sĕ soséscă a séră, a rĕmasŭ întroenitu la Lehliu. Trenulu de Călăraşĭ nicĭ n'a pornitŭ adĭ diminéţă din gara de Nordu. Trenulŭ la Iaşĭ şi celŭ de Iţcanĭ suntŭ înămolite între staţiile Putna-Sécă şi Focşanĭ. Trenulŭ din Bucurescĭ, plecatŭ a séră pentru Iţcanĭ, a rĕmasŭ la Focşanĭ. Liniile întrerupte suntŭ: Buzĕu-Brăila, Făurei-Feteştĭ, Ciulniţa-Slobozia, Bucurescĭ-Feteştĭ şi Costeştĭ Turnu-Măgurele. Câte-va din firele telegrafice ale drumului de ferŭ, carĭ fuseseră restabilite, au fostŭ din nou rupte de viscolŭ. In partea muntósă a Moldovei zăpada e înaltă de peste cincĭ metri, aşa încâtŭ acopere cu totulŭ casele locuitorilorŭ.

—o—

Societatea filarmonică din Braşovŭ va arangia unŭ concertŭ, cu concursulŭ d-lui prof. Frideric Wellmann şi sub direcţiunea d-lui Anton Brandner, la 23 l. c. în sala otelului centralŭ. Programulŭ: 1. Beethoven Septett Op. 20; 2. a) Haydn: Recitativ şi Arie di „Schöpfung“; b.) Brahms: Von ewiger Liebe; c) Seidel: Mein Herz thu dich auf; 3. Spohr: Monett op 31. Inceputulŭ la 8 óre séra. Intrarea permisă numai în pausă.

—o—

Neînţelegere între Francia şi Turcia. „*Daily News*“ află, că o comunitate catolică francesă din Ismidt, în Turcia, aparţinêndŭ ordinului Assompţiunei, intreprinḑêndŭ acum douĕ sĕptĕmânĭ nisce reparaţiunĭ la mănăstire, mutaşerifulŭ 'i interḑise esecutarea acestorŭ lucrărĭ; ea le continuă totuşĭ, dér superiorulŭ fŭ arestatŭ, violându-se tratatele, care protegéză pe misionarii strĕinĭ. *Cambon*, ambasadorulŭ Franciei din Constantinopole, cerŭ pedepsirea culpabililorŭ şi scuse. Autorităţile primiră sĕ facă scuse, dér refusară urmărirea culpabililorŭ. Cambon declară atuncĭ, că superiorulŭ va fi reinstalatŭ cu mare ceremoniă. 'I se obiectă, că acésta ar fi o insultă pentru autorităţile turcescĭ, elŭ rĕspunse însĕ că prima insultă atingea Francia şi persistă în hotărîrea sa. Avisulŭ francesŭ „Pétrel“ fŭ trimisŭ la Ismidt şi debarcă pe marinarii sĕi, carĭ în capŭ cu drapelulŭ tricolorŭ, reinstalară în modŭ solemnŭ pe prelatŭ.

—o—

Petrecerea cu dansŭ a voluntarilorŭ ces. şi reg. dela Regimentulŭ de Infanterie Nr. 50, ce avea sĕ se dea la 26 Febr. n. c. sub protectoratulŭ D-lui Generalŭ-majorŭ Cristian cavalerŭ de Kerczek, din causa încetării din viéţă a Alteţii Sale Archiducelui Albrecht, se amână.

—o—

Portretulŭ lui Mitridate. „Figaro“ spune, că în museulŭ Louvre din Parisŭ se află unŭ portretŭ alŭ lui Mitridate. Acéstă descoperire se datoresce unui învĕţatŭ germanŭ, Dr. *Winter*, dela museulŭ de anticităţĭ din Berlinŭ. Dr. Winter ar fi dobênditŭ proba cu ajutorulŭ documentelorŭ, ce posedă d-lŭ Teodor Reinach, că frumósa statuă, cunoscută sub numele „unŭ rege recŭ în formă de Hercule“, n'ar fi în realitate decâtŭ portretulŭ lui Mitridate Eupator, lucratŭ de unŭ sculptorŭ din Rodhos.

Către On. D-nĭ membri ai reuniunei învĕţătorescĭ rom. gr. or. din districtulŭ X Braşovŭ (desp. I)

Prin acésta vi-se aduce la cunoscinţă, că adunarea generală a despărţĕmêntului nostru se va ţiné în *9 Martie v. c.* în localităţile şcólei rom. gr. or din *Cernatulŭ Săcelelorŭ*. La acéstă adunare suntŭ învitaţĭ toţĭ membrii despărţĕmêntului nostru, precum şi alţĭ Românĭ iubitorĭ de promovarea intereselorŭ şcolare. Adunarea se va ţiné după următorulŭ

Programŭ: 1) La 9 óre a. m. deschiderea adunărei prin presidiu; 2) Tractarea practică e părţilorŭ secundare ale propoşiţiunei servindŭ de basă descrierea unui obiectŭ, de Anast. *Bârsanŭ*. 3) Referada comisiunei alésă în adunarea gener. a despărţĕmêntului din Hermanŭ asupra temei: „Uniformitatea terminologiei în obiectulŭ limbei materne.“ 4) Referadă asupra temei date de comitetulŭ centralŭ: „Carĭ suntŭ manualele cele mai practicabile din obiectulŭ religiunei şi alŭ limbei materne spre a puté fi folosite cu succesŭ în scólele nóstre elementare“. 5) Referadă asupra temedate de comitet. centralŭ: „Care ar fi mai terialulŭ celŭ mai potrivitŭ din obiectulŭ limbei maghiare pentru scólele nóstre poporale conformŭ legei, împărţirea lui după cursurĭ şi modulŭ de propunere“. 6) Descrierea sobolului, prelegere practică pentru cursulŭ alŭ 4-lea de scólă, temă dată de comit. centralŭ. 7) Visitarea rechisitelorŭ de învĕţămêntŭ dela scóla din Cernatŭ. 8) Propunerĭ de sine stătătóre. 9) Inchierea adunărei.

Atragŭ atenţiunea On. D-nĭ membri asupra acelei împrejurărĭ, că în urma unui conclusŭ luatŭ în adunarea generală a reuniunei nóstre, fiă-care membru e îndatoratŭ a-se pregăti cu temele date în aşa mĕsură, încâtŭ, fiindŭ provocatŭ de presidiu, sĕ fiă în stare a prelege, respective a diserta despre materiile din programŭ, şi mai alesŭ asupra temelorŭ de sub punctele 3, 4 şi 5.

Preşmerŭ, 2 Februarie 1895.

Georgiu Ludu,
preşed.

APELŬ.

Crescere şi cultură!

Aceste douĕ ţinte marĭ le-a urmăritŭ dela înfiinţarea sa şi până în ḑilele nóstre Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului românŭ, acéstă vechiă şi cea mai de frunte asociaţiune culturală a Românilorŭ de dincóce de Carpaţĭ.

Vĕḑêndŭ terminată şi asigurată prima sa creaţiune mare: Şcóla de fetiţe cu internatŭ, menită a da generaţiilorŭ viitóre crescetóre demne de numele poporului românŭ, — Asociaţiunea transilvană a luatŭ iniţiativa pentru o nouă lucrare, prin care sĕ se apropie cu unŭ pasŭ însemnatŭ de cealaltă ţintă mare, ce urmăresce, de lăţirea culturei în sînulŭ poporului nostru.

Popularisarea sciinţelorŭ şi artelorŭ, şi lăţirea cunoscinţelorŭ folositóre, suntŭ cele mai eficace mijlóce pentru promovarea progresului culturalŭ alŭ unui poporŭ.

Poporulŭ românŭ însĕ în cea mai mare parte este lipsitŭ de acei factorĭ, carĭ la alte popóre au contribuitŭ şi contribue neîntreruptŭ la înaintarea lorŭ în cultură. Nu avemŭ oraşe, carĭ prin institutele şi societăţile lorŭ culturale şi sociale, prin coatingerea continuă a inteligenţei, sunt totŭ atâtea centre culturale şi sociale, adevĕrate focularе pentru popularisarea sciinţelorŭ şi artelorŭ şi pentru lăţirea cunoscinţelorŭ folositóre. Nu avemŭ apoi, mai alesŭ pe terenulŭ sciinţelorŭ naturale, o literatură poporală bună şi eftină, din care cea mai considerabilă parte a inteligenţei nóstre, preoţimea şi învĕţătorimea resfirată pe la sate, şi prin acésta poporulŭ, s'ar puté ţiné în curentŭ cu progresulŭ sciinţelorŭ şi artelorŭ.

In vederea acestora, comitetulŭ Asociaţiunei transilvane a decisŭ edarea unei

Enciclopediĭ poporale,

care ţinută de-ocamdată într'unŭ cadru mai restrînsŭ, se va puté introduce în cercurĭ câtŭ mai largĭ şi va fi publicului cetitorŭ românŭ unŭ sfetnicŭ şi conducĕtorŭ pe tóte terenele sciinţelorŭ şi artelorŭ.

Cu conducerea acestei publicaţiunĭ, comitetulŭ a însărcinatŭ pe membrulŭ sĕu, Dr. *Corneliu Diaconovich*.

Aducêndŭ acestea la cunoscinţa publicului românŭ, comitetulŭ subsemnatŭ rogă pe toţĭ cei chiămaţĭ, a conlucra la realisarea acestei întreprinderĭ importante pentru desvoltarea culturală a poporului nostru, sĕ binevoiască a da numitului conducĕtorŭ alŭ primei Enciclopedii române totŭ concursulŭ posibilŭ, ca sĕ-şĭ pótă împlinĭ misiunea sa cu succesŭ câtŭ mai mulţămitorŭ.

Modalităţile publicării şi procurării „Enciclopediei Române“ se vorŭ comunica la timpulŭ sĕu.

Din şedinţa comitetului Asociaţiunei transilvane pentru literatura română şi cultura poporului românŭ, ţinută în Sibiiu, la 7 Februarie 1895.

I. M. Moldovanŭ, presidentŭ.   *Dr. V. Bologa*, secretariu II.

Legea minelorŭ.

Raportulŭ d-lui Gr. G. Tocilescu.

II.

Décă însĕ legea minelorŭ este absolutŭ necesară şi presintă o aşa însemnătate, cu atâta mai mare a trebuitŭ sĕ fie aten-

ţiunea comitetului delegaţilorŭ d-vóstrĕ în studiulŭ proiectului, mai cu sémă faţă de scrupulele constituţionale ridicate în unele secţiunĭ, şi de agitaţiunea provocată în ţéră de nisce adversarĭ, carĭ caută a face din totŭ, ca şi din legea minelorŭ, o mină de exploatatŭ în serviciulŭ politicei militante a ḑilei.

Desbaterile amĕnunţite, la carĭ au datŭ nascere în sînulŭ comitetului art. 7, 8, 45 şi 55 din proiectŭ, voiu avé onóre sĕ le semnalezŭ în partea a III a raportului nostru. Aci ţinŭ numai se arătŭ, că guvernulŭ, doritorŭ de a tăia scurtŭ orĭ-ce echivocŭ în privinţa constituţionalităţii legei, a căḑutŭ de acordŭ cu unanimitatea comitetului delegaţilorŭ în înlocuirea concesiunei *perpetue*, cu o concesiune *vremelnică*; în fixarea *termenului de 75 anĭ pentru durata concesiunei*, în *acordarea de dreptŭ a concesiunei către proprietarulŭ suprafeţeĭ la expirarea termenului de 75 anĭ*, în întroducerea, în fine, a altorŭ modificărĭ, pentru ca ast-felŭ proiectulŭ de lege sĕ se presinte într'o concordanţă perfectă şi neîndoelnică cu principiile puse în art. 7, alin. V., art. 19 şi 132 din Constituţiune.

Acestea ḑise, putemŭ sĕ trecemŭ la prima cestiune şi cea mai de căpetenia, fiind-că domină întréga materiă, la cestiunea: *cui aparţinŭ minele*, décă proprietarulŭ solului este şi alŭ fondului mineralŭ; cu alte cuvinte, *care e principiulŭ proprietăţei minelorŭ?*

Asupra acestei cestiunĭ jurisconsulţii au stabilitŭ opiniunĭ cu totulŭ contradictorii. Am creḑutŭ, că este bine a expune, în modŭ câtŭ sĕ póte mai succinctŭ, principalele sisteme, ce s'au propusŭ; în ce modŭ a resolvatŭ cestiunea legislaţiunea nóstră anterióră, codicele civilŭ şi, în fine, proiectulŭ de lege, ce desbatemŭ.

Primulŭ sistemŭ, minele se consideră ca accesoriulŭ suprafeţei; prin urmare, ele trebue sĕ aparţină proprietarului suprafeţei, ca nisce dependinţe ale acesteia. O asemenea teoria se întêmpină la origina mai tutulorŭ legislaţiunilorŭ: proprietatea solului trage după sine proprietatea subsolului până în adêncimile pămêntului: *Qui dominus est soli, dominus est coeli et inferarum.* Acéstă doctrină a dreptului romanŭ primitivŭ, înlăturată la Roma de codicele Theodosianŭ, o vedemu adoptată de fisiocraţĭ, în capŭ cu doctorulŭ Quesnay şi alcătuesce astă-ḑĭ basa proprietăţei minerale în Englitera şi Statele-Unite. Contra ei s'au adusŭ argumente de ordine naturală, juridică şi economică: *a)* de *ordine naturală*: pentru-că între mină şi suprafaţă nu este nicĭ identitate de natură, nicĭ conformitate de configuraţie, nicĭ comunitate de usagiu, nicĭ corelaţiune de vre-unŭ felŭ. Chiar prin constituţiunile lorŭ geologice, una nu póte fi asimilată cu cea l'altă.

Ast-felŭ, pentru a cultiva suprafaţa, trebue s'o facĭ parcele şi cu câtŭ o fracţionezĭ, cu atâta îi mărescĭ fertilitatea; poţĭ câtŭ de multŭ s'o lucrezĭ, fără ca s'o facĭ sĕ dispară.

Cu mina din potrivă: urmărindŭ cursulŭ capriţiosŭ alŭ vinelorŭ metalifere în sînulŭ pămêntului, eştĭ silitŭ sĕ percurgĭ spaţiurĭ subterane întinse, şi une-orĭ sĕ te afundĭ în pămêntŭ, ca sĕ descoperĭ gismentulŭ, cândŭ sub masa de apă ce'lŭ acoperă, când sub terenurile mórte ce'lŭ înfăşóră. De asemenea, extrăgêndŭ mineralele din mină, sleescĭ continu mina până ce o desfiinţezĭ, fără speranţă de a se mai reproduce;

(Va urma.)

Cestiunea naţională în Senatulŭ românŭ.

Discursulŭ dlui **D. A. Sturdza,** *ţinutŭ în şedinţa dela 10 (22) Dec. 1894.*

(Urmare.)

S'au rostitŭ de pe banca ministerială cuvintele lui Ioanŭ Brătianŭ: „Ca deputatŭ de oposiţiune, póte cineva sĕ vorbéscă despre tóte şi în modulŭ cum i-ar plăcé: nu totŭ în aceeaşĭ posiţiune comodă se află unŭ ministru". Aşa este, Ioanŭ Brătianu, acelŭ mare şi neasemĕnatŭ Românŭ, scia ce vorbesce; dér Ioanŭ Brătianu nu a vorbitŭ, ca din causa comodităţii miniştrilorŭ sĕ se înece interesele naţionale.

Cu acéstă ocasiune mi-am adusŭ însĕ aminte de unŭ proverbŭ strămoşescŭ, fórte dreptŭ şi fórte adevĕratŭ: quod licet Jovi, non licet bovi — (ce e iertatŭ lui Joe, nu e iertatŭ unui bou).

Sĕ ne gândimŭ numai la cestiunea naţională, ar fi în adevĕrŭ, unŭ lucru peste mĕsură de micŭ, şi prin urmare unŭ asemenea cuvêntŭ este o vorbă în aerŭ, ca sĕ scapĭ de împrejurarea cestiunii. Cine simţesce românesce, şi prin urmare e Românŭ, acela trebue sĕ se gândéscă la cestiunea naţională şi sĕ făptuéscă totŭ-odată pentru dênsa, cu vorba şi cu condeiulŭ, în România şi afară din România, în guvernŭ séu afară de guvernŭ, şi acésta până ce Maghiariĭ vorŭ veni la drépta cunoscinţă şi la drépta chibzuélă a lucrurilorŭ.

Er cei, carĭ şedŭ astăḑĭ pe banca ministerială şi se socotŭ ómenĭ marĭ, boierĭ de némŭ, nobilĭ de secolĭ, aceia sĕ-şĭ aducă aminte de proverbulŭ francezŭ: *Fais que tu dois, advienne que pourra.* (Fă, ce-ţĭ ḑice datoria, întêmplă-se orĭ-şi ce.)

Sĕ nu uitămŭ nicĭ-odată, că D-ḑeu de susŭ vede tóte faptele nóstre. De aceea sĕ ne facemŭ datoria plină şi întrégă, şi sĕ nu dorimŭ dela dênsa. De aceea suntemŭ şi noi trimişĭ de ţéră în acestŭ parlamentŭ, ca sĕ ne facemŭ datoria către dênsa şi către némŭ. De aceea suntŭ rênduiţĭ şi miniştrii. Trebue sĕ lucrămŭ cu toţii într'unŭ singurŭ gândŭ şi într'o singură cugetare, ca sĕ scie Maghiarii, că şovinismulŭ lorŭ duce la o ruptură cu România. *Noi voimŭ sĕ fie traiu amicalŭ, sincerŭ, lealŭ cu Maghiarii;* dér pentru-ca sĕ fie aşa, ei trebue sĕ împace pe Românĭ, în modŭ creştinescŭ, în modŭ lealŭ şi în modŭ realŭ.

Acésta este *singura politică, căreia se cuvine numele de lealâ şi de românéscă.*

D-lŭ Carp a ḑisŭ unŭ cuvêntŭ umilitorŭ şi fără temeiu: „De ce voiţĭ sĕ deşteptaţĭ în Românii de dincolo o speranţă de unŭ ajutorŭ, care nu le póte fi de nicĭ o valóre". Décă Românii de dincolo nicĭ în România nu potŭ găsì unŭ ajutorŭ, atuncĭ trebue sĕ li-se strige cu Dante: lăsaţĭ orĭ-ce speranţă. Omenescŭ faptŭ este acesta? Creştinescŭ faptŭ este acesta? Patrioticŭ faptŭ este acesta? Înţeleptŭ şi prevĕḑĕtorŭ faptŭ este acesta? Şi de a trîmbiţa, că ajutorulŭ regatului nu le póte fi de nicĭ o valóre, nu dovedesce acésta, că celŭ care rostesce asemenea cuvinte, înjosesce posiţiunea şi importanţa regatului? Décă acésta semnifică prevedere politică, aşĭ voi sĕ sciu, ce va sĕ ḑică nepricepere? Pentru mine aceste cuvinte suntŭ oribile, totŭ atâtŭ de oribile, ca şi alte cuvinte rostite totŭ de d-lŭ Carp despre chestiunea naţională: „frase góle; asaltŭ de popularitate pe spinarea ţĕrii". Eu rĕspundŭ despre cuvintele d-sale: frase góle, asaltŭ de servilismŭ pe spinarea ţĕrii.

Câtŭ e de necunoscĕtorŭ guvernulŭ de acéstă mare şi grea situaţiune, se vĕdesce din prevederile sale, anunţate în anulŭ trecutŭ cu o îngâmfare profetică, şi carĭ au fostŭ tóte desminţite prin faptele întêmplate. In 29 Noemvrie 1893, doi miniştri, carĭ adese se batŭ în capŭ în certe de preponderanţă personală, anunţară într'o perfectă şi dulce armoniă, că Maghiarii se vorŭ muia, că suntŭ semne caracteristice despre acésta, că dreptatea şi înţelepciunea vorŭ lumina pe Maghiarĭ. Nu a trecutŭ o jumĕtate de anŭ, a venitŭ procesulŭ dela Clujiŭ şi 14 bărbaţĭ fruntaşĭ ai Românilorŭ au fostŭ condamnaţĭ la 28 de anĭ şi 8 lunĭ de închisóre. Singurŭ preotulŭ Lucaciu a fostŭ condamnatŭ la 5 anĭ de temniţă şi mai târḑiu încă la unŭ anŭ şi jumĕtate, în totalŭ 6 anĭ şi jumĕtate. Pe Coroianu l'a trasŭ din temniţă în judecată pentru falsificare de pasaportŭ, „Tribunei" 'i s'au făcutŭ peste ḑece procese, şi dîlnicŭ preoţii şi fruntaşii Românilorŭ suntŭ condamnaţĭ şi duşĭ în temniţele maghiare.

Étă prevederile miniştrilorŭ, ale acestorŭ bărbaţĭ de statŭ consumaţĭ şi înţelepţĭ.

Noi, d-lorŭ senatorĭ, suntemŭ datorĭ sĕ cugetămŭ unde ne duce acéstă politică vrăşmaşă némului nostru. Inima nóstră plină de îngrijire nu ne póte lăsa indiferenţĭ, pentru-că se creéză o situaţia nouă neprevĕḑută. Se creéḑă *abis între Maghiarĭ şi Românĭ.*

Dér guvernulŭ conservatorŭ *vré ca tocmai abisulŭ acesta sĕ se formeze.* Acésta-i ţelulŭ întregei sale acţiunĭ.

Singurulŭ adevĕrŭ eşitu din gura domnului Carpŭ, suntŭ următórele cuvinte: „Prevederea cea mai elementară face ca statulŭ românŭ la vreme sĕ caute unŭ sprijinŭ, unŭ radimŭ unde-va". Dér a turburatŭ acestŭ adevĕrŭ imediatŭ cu adaugerile ce a făcutŭ. Étă ce a mai ḑisŭ: „Nu am părerĭ concepute. *Voiţĭ alipirea cu tripla alianţă? Poftimŭ! Voiţĭ alipirea cu alianţa franco-rusă? Poftimŭ!*" De sigurŭ d-vóstră aţĭ admiratŭ cu mine genialitatea acestui bărbatŭ de statŭ, care vĕ ḑicea: alegeţĭ între două alianţe, ce vĕ propunŭ; şi avêndŭ prin urmare, nu o alianţă, ci mai multe alianţe cu puterile cele marĭ, gata, pregătite în buzunarulŭ d-sale, nelipsindu-ne nouĕ decâtŭ alegerea după pofta inimii. Şi puţine minute după acésta vĕ declară, că ajutorulŭ României nu póte fi de nicĭ unŭ folosŭ Românilorŭ din Ungaria.

Şi mai departe, pentru-ca întréga sa genialitate sĕ se manifeste câtŭ de splendidŭ, d lŭ Carp apostroféză senatulŭ astfelŭ: „La timpulŭ oportunŭ nu se face nimicŭ. Lucrulŭ acesta se pregătesce mai dinainte şi de aceea vĕ ḑicŭ: Voiţĭ una, alegeţi o! Voiţĭ pe cealaltă, alegeţi-o! Dér o politică, care se pretinde politică de prevedere şi nu alege nicĭ pe una, nicĭ pe alta! Pentru Dumneḑeu, de ce sunteţĭ aşa de copii!" D lŭ Carp termină cu aceste cuvinte fără mieḑŭ: „Décă voiţĭ, ca guvernulŭ sĕ se pronunţe, atuncĭ indicaţi-i pe faţă o linie de purtare, şi vomŭ avé a ne pronunţa".

Se póte, d-lorŭ, acésta? Este acésta aşa? D-sa tratéză pe tótă lumea, care nu gândesce ca d-sa, de copilŭ. D-sa cere, ca sĕ i-se indice de parlamentŭ calea de urmatŭ, dér nu ḑice parlamentului, precum este datorŭ sĕ o facă: ce gândesce d-sa? Ce gândesce guvernulŭ? Ce vorŭ amêndoi? Lumea întrégă scie, că d-lŭ Carpŭ e celŭ mai înţeleptŭ bărbatŭ de statŭ, că este omulŭ care scie şi tóca în cerŭ. Nu suntemŭ în dreptŭ a i ḑice: spuneţĭ cugetarea? Spune-ţĭ, d-ta cugetarea, d-ta care eştĭ iniţiatŭ în tóte secretele diplomatice europene şi eştĭ peste acésta şi atotştiutorŭ.

Dér după cum domnii miniştri trăescŭ în contradicţiune cu dênşii înşişĭ şi cu tóte cestiunile, de asemenea ei se contradicŭ şi în cestiunea naţională. Este însĕ cineva între miniştri, care are o *părere făcută şi gătită* în cestiunea acésta. Ea trebue sĕ servéscă de acoperişŭ la decisiunĭ luate într'o direcţiune. Ea trebue sĕ servéscă de pregătire, nu pentru ca sĕ se îndeplinéscă poftele d lui Carpŭ, poftimŭ alegeţĭ, ci pentru-ca sĕ se îndeplinéscă ceea ce era deja hotărîtŭ.

(Va urma).

Literatură.

Cărţi bisericescĭ. D-lŭ *Titŭ Budŭ*, vicarul Marmaureşului, anunţă, că în decursulŭ acestui anŭ are de gândŭ se publice „*Viéţa Sânţilorŭ*", opŭ, care până acum nu s'a publicatŭ în limba românéscă cu litere latine. Opulŭ va consta din 70—80 cóle de tiparŭ şi va fi împărţitŭ în trei tomurĭ, constândŭ fiă-care tomŭ câte 1 fl. 50 cr. Autorulŭ face unŭ căldurosŭ apelŭ la clerulŭ şi poporulŭ românescŭ, dela alŭ căruia sprijinŭ atêrnă tipărirea opului. Prenumeraţiunile suntŭ a se insinua celŭ multŭ până la finea lui Aprilie a. c., banii însĕ se vorŭ puté plăti şi numai după primirea opului alŭ căruia editorŭ va fi însu şĭ autorulŭ.

De acelaşĭ autorŭ se mai află de vênḑare următórele opurĭ:

Indreptarŭ practicŭ pentru preoţĭ, proprietatea Tipografiei diecesane din Gherla, cu preţulŭ scăḑutŭ dela 2 fl. 50 la *1 fl. 50 cr.*

Cuvêntărĭ funebrale şi iertăciunĭ, în locŭ de 1 fl., cu 60 cr.

Catechese pentru pruncii şcolarĭ, ediţia II, proprietatea tipografiei „Aurora" din Gherla, în locŭ de 1 fl. cu 60 cr.

Tipicŭ preoţescŭ, în comisiune la tipogr. A. Todoranŭ în Gherla, 55. cr.

Ritualŭ pentru pruncii scolarĭ, ediţ. 2-a proprietatea tipogr. diecesane din Gherla 20 cr.

Abonamentele a se trimite d-lui autorŭ în Sat-Sugatag (p. u. Akna-Sugatag, Maramureşŭ.)

*

„Convorbirĭ literare", anulŭ XXIX, Nr. 2, a apărutŭ cu numătorulŭ sumarŭ: Henrik Ibsen: Copilulŭ Eyolf, dramă în 3 acte (act. I); N Basilescu: Catullus, Carmen VII, ad Lesbiam; Gr. M. Buiucliu: Cântŭ de jălire asupra Armenilorŭ din ţéra Vlahilorŭ, de diaconulŭ Minas Tokatţi, traducere din limba armeană; Duiliu Zamfirescu: Viéţa la ţéră, romanŭ, (urmare). Petru P. Negulescu: Socialismulŭ şi arta (urmare şi fine); Dumitru Evolceanu: Cronică literară. I. Poesiile lui Gheorghe din Moldova; Michailŭ V. Demetrescu: Două chrisóve dela Mateiu Basarabŭ; Revista publicaţiunilorŭ. Preţulŭ unui esemplarŭ 2 lei. De vênḑare la tipografia Gutenberg în Bucurescĭ, unde se facŭ şi abonamentele.

*

A apărutŭ: **„Detorinţe şi drepturĭ.** Constituţiunea civilă şi bisericéscă. Manualŭ pentru şcóle poporane de Dr. *George Popa.* Ediţiunea II". Aradŭ, 1895. Preţulŭ 20 cr.

DIVERSE.

Statistica vieţii omenescĭ. După socotéla unui statisticianŭ de rĕnume, unŭ omŭ, care trăesce 50 de anĭ, muncesce până la etatea acésta 6500 de ḑile, dórme 6000 de ḑile, petrece 4000 de ḑile, se preâmblă 800 de ḑile, cu mâncarea şi bĕutura perde 1500 de ḑile, ér 500 de ḑile este bolnavŭ. In decursulŭ acestui timpŭ omulŭ mănâncă 8500 chile de pâne, 8000 chile de carne, 2300 chile de legume, ouĕ şi pesce. Bĕutură consumă în totalŭ 28,000 litre.

Câtŭ costă camera lorḑilorŭ. Camera lorḑilorŭ cuprinde şépte departamente. Pentru departamentulŭ lordului cancelarŭ se cheltuescŭ anualŭ 140.000 de francĭ, cuprinḑêndu-se în acéstă sumă şi léfa marelui cancelarŭ, în calitatea sa de preşedinte alŭ Camerei, ceea ce măresce încă cu 100.000 diurna de 150.000, ce mai primesce, ca cancelarŭ alŭ regatului. Pentru departamentulŭ raportorului diferitelorŭ comisiunĭ, se cheltuescŭ 110.000 de francĭ. La secretariatŭ suntŭ prevĕḑuţĭ 556.000 de francĭ pentru lefurĭ şi pentru a preîntêmpina diferite alte cheltuelĭ, anume: 1000 pentru cheltuelĭ de bibliotecă, 1000 de francĭ pentru cheltuelĭ de trăsură, etc. Pentru departamentulŭ bibliotecarului se cheltuesc 35.000 de francĭ. In fine departamentulŭ „husarului vergei negre" *(Blak Rod)*, care costă 47.500 de francĭ. Din acéstă sumă husarulŭ primesce singurŭ 50.000. Camera deputaţilorŭ a decisŭ, ca aceste lefurĭ sĕ fiă reduse pe jumĕtate pentru succesorulŭ actualului funcţionarŭ. Afară numai de nu şi-ar schimba colórea varga! Lordulŭ mare şambelanŭ primesce 114.850 de francĭ pentru cheltuelile departamentului sĕu. După ce şi-a luatŭ partea sa de leu, nu rĕmâne multŭ pentru subalternii sĕi şi este chiar o fericită întêmplare, ca cele un-spre-ḑece femei de serviciu, sĕ pótă încă primi fiă-care câte 14 shillinge (17 fr. 50) pe sĕptĕmână! Şi cu tóte aceste legislatorii au prevĕḑutŭ 25.000 de francĭ pentru cheltuelile mĕrunte.... Aşa dér budgetulŭ anualŭ de cheltulelĭ alŭ Camerei lorḑilorŭ e de 1.039.775 de francĭ. Camera deputaţilorŭ găsindu-lŭ de mare, a refusatŭ sancţiunea sa. Lorḑii caută, cui ar puté sĕ-i reducă salarulŭ şi... pe nimenĭ nu găsescŭ. Cu tóte acestea nimicŭ mai simplu: Sĕ se reducă simbria femeilorŭ de serviciu, care câştigă 14 shillinge pe sĕptĕmână. E colosalŭ de multŭ! Ele potŭ fórte bine sĕ trăiéscă şi cu 10 shillinge, şi mai alesŭ décă n'ar avea mulţĭ copii de hrănitŭ. In fine facă-se orĭ şi ce, numai sĕ nu se atingă de cei 50.000 de francĭ ai „husarului vergei negrei" şi de sfertulŭ de milionŭ alŭ lordului cancelarŭ, preşedintele Camerei lorḑilorŭ, căcĭ acésta ar însemna sfîrşitulŭ Camerei lorḑilorŭ în Anglia.

Nenorocirĭ pe mare în anulŭ trecutŭ. Biroulŭ „*Veristas*" publică lista pierderilorŭ şi accidentelorŭ de corăbii întêmplate anulŭ trecutŭ. 855 năi cu pânze şi 203 vapóre, avêndŭ unŭ tonagiu totalŭ de 478.202 tóne. S'au pierdutŭ: 548 prin scufundare; 91 prin ciocnire; 33 prin incendiu; 98 au pieritŭ; 111 au fostŭ părăsite; 110 condamnate; 67 se presupunŭ pierdute. Din cele 855 corăbii cu pânze, 253 purtau pavilionulŭ englesŭ, 152 pavilionulŭ norvegianŭ, 139 pe celŭ americanŭ, 61 pavilionulŭ francesŭ, 66 pavilionulŭ germanŭ, 38 pavilionulŭ italianŭ, etc. Din cele 203 vapóre pierdute: 127 au fostŭ englese, 14 germane, 13 norvegiane, 9 francese, 8 americane, 6 spaniole, 4 italiane, 4 japoneze. etc. 3097 de corăbii cu pânze şi 3213 vapóre au fostŭ avariate; 1889 prin scufundare, 1710 prin ciocnire, 197 prin incendiu, 463 prin apă, 1380 prin furtună, 161 prin accidente de maşină. Din cele 3097 corăbii cu pânze avariate, 1160 au fostŭ englese, 654 americane, 421 norvegiane, 169 germane, 157 franceze, 137 suedeze, 18 daneze, 95 italiane, 85 ruse. Din cele 3213 vapóre, 2139 au fostŭ engleze, 266 germane, 177 norvegiane, 135 franceze, 97 americane, 87 sudeze, etc.

Proprietarŭ: **Dr. Aurel Mureşianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Gregoriu Maiorŭ.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 19 Februarie 1895.

Renta ung. de aurŭ 4% . . .	124.35
Renta de corone ung. 4% . .	99.70
Impr. căil. fer. ung. în aurŭ 4½% .	127 75
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	104.—
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	125.25
Bonurĭ rurale ungare	98.45
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	98.25
Imprum. ung. cu premii	163.—
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Segedin.	153.25
Renta de hârtie austr.	102.10
Renta de argint austr.	102.15
Renta de aur austr.	125.45
Losurĭ din 1860	160.25
Acţii de-ale Băncei ung. de credit. .	501.50
Acţii de ale Băncei austro-ungară .	1107.—
Acţii de-le Băncei austr. de credit.	413.60
Napoleondorĭ	9.83½
Mărcĭ imp. ger.	60.57½
London (lire sterlinge).	124.10
Rente de corone austr.	101 15

Cursulŭ pieţei Braşovŭ.

Din 20 Februarie 1895.

Bancnote rom.	Cump	9.74	Vênd.	9.77
Argint român.	Cump.	9.70	Vênd.	—.—
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.77	Vênd.	—.—
Galbenĭ	Cump.	5.85	Vênd.	5.90
Ruble rusescĭ	Cump.	132.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	60.20	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75
Lire turcescĭ	Cump.	11.15	Vênd.	—.—

Bursa de Bucuresci

din 13 Februarie n. 1895.

Valori	Do-bênda	Scad. cup.	Cu banĭ gata
Rentă română perpetuă 1875	5%	Apr.-Oct.	100.½
Renta amortisabilă	5%	" "	98.¾
" " (Impr. 1892 . . .	5%	Ian.--Iul.	97 ¾
" " din 1893	5%	" "	97.¾
" " 1894 int. 6 mil.	5%	Apr.-Oct.	—.—
" " (Impr. de 32. ½ mil.	4%	Ian.-Iulie	84. -
" " (Impr. de 50 mil.	4%	" "	86 ¼
" " (Imp. de 274 m 1890	4%	" "	86.¾
" " (Imp. de 45 m. 1891	4%	" "	86 ¼
" " (Im. de 120 iul. 1894	4%	" "	86 ¼
Oblig. de Statŭ (Conv. rurale).	6%	Mai-Nov.	102 —
Oblig. Casei Pensiunilor fr. 300	10	" "	280.—
Oblig. comunei Bucurescĭ 1883	5%	Ian.--Iul.	91.½
" " " din 1884	5%	Mai-Nov.	—.—
" " " din 1888	5%	Iun.-Dec.	—.—
" " " din 1890	5%	Mai-Nov.	93 ¼
Scrisurĭ fonciare rurale . . .	5%	Ian.-Iulie	94 ½
" " urbane Bucurescĭ	6%	" "	101.—
" " " "	5%	" "	86 ⅝
" " " Iaşĭ . .	5%	" "	78.—
Oblig. Soc. de basalt artificialŭ	6%	" "	—.—
	V. N		
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	150 v	—.—
Banca Naţion. ult. div. 86.—	500	intr. v.	1585.
Banca agricolă	500	150 v.	168.-
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	intr. v.	380.—
Naţionala de asig. ult. div. 43 lei	200	" "	403.-
Soc. Bazalt. Artif. ult. div. lei 30	250	" "	—.—
Soc. Rom. de Constr. ult. div. 15 l.	250	" "	120. -
Soc. Rom. de Hârtie ult. -	100	" "	—.—
„Patria" Soc. de asig. ult d. 4 lei	100	" "	115. -
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	" "	—.—
" " " " 2 em. u. d. 0	1000	" "	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 lei	300	" "	—.—
„Bistriţa" soc. p. f. hârtii 30 %	1000	" "	—.—
Societ. p. const. de Tramways	200	" "	—.—
20 francĭ aurŭ			20.12

SCOMPTURĬ:

Banca naţ. a Rom.	6%	Paris	2½%
Avansurĭ pe efecte	7%	Petersburg . .	4½%
Casa de Depunerĭ	7½	Berlin	3%
Londra	2%	Belgia	3%
Viena	4%	Elveţia	3%

Nr. 1490—1895.

PUBLICAŢIUNE

referitore la încassarea competinţelorŭ după apă.

Aprobându-se prin ordinaţiunea Inaltului ministeriu de Interne din 23 Ianuarie a. c. Nr. 1763/III b. disposiţiunile ulteriore la statutulŭ pentru apă, statorite în şedinţa representanţei comunale orăşenescĭ din 6 Noembre 1894, a cărorŭ vigóre se începe cu 1 Ianuarie 1894, se aduce la cunoscinţa generală, cumcă spre scopulŭ statorirei şi încassărei competinţelorŭ pentru apă după tarif se va suscepe în procsimele dile conscrierea tuturorŭ acelorŭ case şi realităţĭ panescale la reţeaua conducerei de apă, séu aflătóre în acele strade şi pe astfelŭ de locurĭ, carĭ se atingŭ de acéstă reţea. Conscrierea se estinde mai departe asupra localităţilorŭ, bucătarilorŭ, lucrătórelorŭ, prăvăliilorŭ, magazinelorŭ, despărţĕmintelorŭ de baiă, asupra vitelorŭ, carĭ se află în raionulŭ acelorŭ case şi pe astfelŭ de realităţĭ, şi în fine asupra trăsurilorŭ menite pentru transportarea persónelorŭ.

Se provócă decĭ toţĭ posesoriĭ ăstorfelŭ de realităţĭ şi case, precum şi chiriaşiĭ, ca se dea cu tótă acurateţa comisarilorŭ de conscriere datele referitóre la statorirea chiriei pentru apă, concedându-le totŭ deodată şi oculaţiunea singuraticelorŭ localităţĭ şi a altorŭ obiecte de conscriere. Ne acurata amintire séu retăcerea obiectelorŭ pentru conscriere, precum şi ne acurata amintire a chiriei de casă se pedepsesce, ca contravenţiune.

Braşovŭ, în 15 Februarie 1895.

628,1—2. Magistratulŭ orăşenescŭ

ABONAMENTE

LA

„GAZETA TRANSILVANIEI"

Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ . . . . 3 fl. —
Pe şése lunĭ . . . . 6 fl. —
Pe unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ. . . . . 10 fr.
Pe şése lunĭ . . . . 20 fr.
Pe unŭ anŭ. . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ. . . . . 2 fl. —
Pe şése lunĭ. . . . . 1 fl. —
Pe trei lunĭ . . . . 50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe anŭ. . . . . 8 francĭ.
Pe şése lunĭ . . . . 4 francĭ.
Pe trei lunĭ . . . . 2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate poştale.**

Domniĭ, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arăta şi poşta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.